
Sterk stemme i skjebnesvanger kontrovers

ANMELDELSER

BJØRNAR OLAISEN

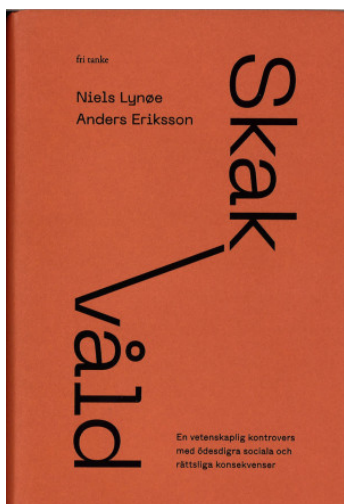
Professor emeritus i rettsmedisin

Niels Lynøe, Anders Eriksson

Skakvåld

261 s., tab., ill. Stockholm: Fri tanke, 2023. Pris SEK 240

ISBN 978-91-89526-48-8

«En ny vetenskaplig sanning vinner inte anhängare genom att övertyga motståndarna med sanningens ljuskraft, det sker snarare därför att motståndarna så småningom avlider och att en ny generation som vant seg vid den nya sanningen växer fram.» Dette sitatet av den tyske kvantefysikeren Max Planck avslutter boka – bare etterfulgt av: «Vi får hoppas att vi inte ska behöva vänta så länge». Dette er forfatternes perspektiv.

Niels Lynøe og Anders Eriksson er nestorer i den svenske rettsmedisinske sfæren. Lynøe er senior professor i medisinsk etikk ved Karolinska institutet, Eriksson er professor i rettsmedisin ved Umeå universitet. Begge deltok i 2014–16 i en metastudie som skapte en internasjonal storm av kritikk og engasjement. De utfordrer den «gamla sanningen»: Triaden subduralblødning, netthinneblødninger og hjerneskade hos spedbarn kan – med noen forbehold – med stor grad av sikkerhet antas å være forårsaket av filleristing. «Den nya sanningen», ikke-filleristingsteorien, åpner for andre forklaringer.

Forfatterne påstår at det er et sirkelresonnement: De tverrfaglige teamene som stiller diagnosen filleristing, bygger på den opprinnelige hypotesen om sammenheng. Deres diagnose benyttes så i sin tur av forskerne som beregner påliteligheten av sammenhengen. Dermed utløses en «ond sirkel» med falsk selvforsterking. Og konsensusrapporter kan ikke erstatte evidens.

Boka har fokus på de katastrofale konsekvensene svakt eller feilaktig funderte medisinske sannheter kan ha – og hvor langvarig kampen kan være før ny sannhet blir akseptert. Semmelweis' strid for å redusere barselfeber og den motstanden hans metoder møtte, har mange likhetstrekk med motstanden mot å akseptere nye paradigmer for tolkning av triaden. Forfatterne retter lyset mot de konsekvenser feildiagnoser og påfølgende juridiske og rettsmedisinske bedømmelser kan føre til for barn og foreldre.

Jeg tror alle leger og forskere innen medisinske fagområder kunne trenge å bryne seg på den innsikten forfatterne formidler. *Skakvåld* er etter min mening et nødvendig og betimelig kampskrift.

Publisert: 29. mai 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0193

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. februar 2026.